

УДК 339.9

З. Р. Марценюк,
аспірантка Інституту світової економіки
і міжнародних відносин НАН України

МЕХАНІЗМ ПОБУДОВИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ НАЦІОНАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙНИХ СИСТЕМ КИТАЮ ТА ІНДІЇ

У статті здійснюється порівняльний аналіз особливостей та ефективності функціонування національних інноваційних систем Китаю та Індії. Значну увагу приділено дослідженню перспектив і проблем підвищення технологічної конкурентоспроможності цих країн.

Ключові слова: інноваційний розвиток, національна інноваційна система, науково-технологічна конкурентоспроможність.

З. Р. Марценюк

**МЕХАНИЗМ ПОСТРОЕНИЯ
КОНКУРЕНТОСПОСОБНЫХ НАЦИОНАЛЬНЫХ
ИННОВАЦИОННЫХ СИСТЕМ КИТАЯ И ИНДИИ**

В статье осуществляется сравнительный анализ особенностей и эффективности функционирования национальных инновационных систем Китая и Индии. Значительное внимание уделено исследованию перспектив и проблем повышения технологической конкурентоспособности этих стран.

Ключевые слова: инновационное развитие, национальная инновационная система, научно-технологическая конкурентоспособность.

Z. R. Martseniuk

**MECHANISM OF BUILDING COMPETITIVE
NATIONAL INNOVATION SYSTEMS OF
CHINA AND INDIA**

This article gives us comparative analysis of peculiarities and effectiveness of national innovation systems of China and India. It also emphasizes analysis of opportunities and issues of building technological competitiveness of these countries.

Key words: innovative development, national innovation system, scientific-technological competitiveness.

Постановка проблеми. На початку XXI ст. в умовах загострення глобальної конкуренції імперативом забезпечення міжнародної конкурентоспроможності суб'єктів світового господарства в довгостроковій перспективі стає процес створення та нарощення інноваційних конкурентних переваг. Сьогодні ключовим фактором економічного зростання і підвищення рівня життя населення країни виступає не її забезпеченість природними ресурсами, а наявність конкурентоспроможних наукомістких секторів промисловості, що знижує потенційний ризик виникнення зовнішньополітичної залежності держави через вичерпання її ресурсів. Саме у цьому контексті потрібно розглядати необхідність побудови і функціонування ефективної національної інноваційної системи країни та актуальність інноваційного розвитку таких країн, як Індія і Китай, які останнім часом розвиваються надзвичайно стрімкими темпами та мають усі шанси стати новими лідерами на міжнародній арені.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Засновниками концепції національної інноваційної системи вважаються Б. Лундвалл, К. Фрімен та Р. Нельсон. Подальше дослідження теоретичних основ функціонування національних інноваційних систем здійснено у працях таких іноземних науковців, як Д. Норт, Х. Едкіст, Б. Годін та ін. Серед вітчизняних наукових робіт, присвячених розробці концептуальних засад технологічного розвитку і механізмів забезпечення інноваційного потенціалу потрібно виділити праці Л. Федулової, Л. Антонюк, Н. Іванової, В. Іванова, В. Онищенко. Чимало науковців досліджувало механізми створення та реалізації національних економічних стратегій розвитку Індії і Китаю як потенційно нових лідерів світового господарства. Водночас, подальшого вивчення та аналізу потребує проблематика порівняльної оцінки ефективності національних інноваційних систем Індії і Китаю як основи їх глобальної конкурентоспроможності.

Мета дослідження – здійснення порівняльного аналізу особливостей функціонування національних інноваційних систем Індії і Китаю, дослідження механізмів реалізації стратегій цих країн щодо забезпечення їх інноваційного потенціалу як рушійної сили економічного зростання та посилення конкурентних переваг.

Основні результати дослідження. Національна інноваційна система – це процес і результат інтеграції різномірних за цілями та завданнями структур, які займаються виробництвом і комерційною реалізацією наукових знань та технологій у межах національних кордонів (малі й великі компанії, університети, наукові інститути), що забезпечуються комплексом інститутів правової, фінансової і соціальної взаємодії, що мають міцне національне коріння, традиції, політичні та культурні особливості. Інноваційна система кожної країни формується з урахуванням великої кількості об'єктивно заданих факторів, серед яких: наявність і розмір природних та трудових ресурсів, особливості історичного розвитку інститутів і форм підприємницької діяльності тощо.

Сьогодні дві країни – Індія і Китай – претендують на роль нових світових лідерів інноваційного розвитку та спрямовують значні зусилля на побудову ефективних конкурентоспроможних національних інноваційних систем. І хоч вони дещо відстають від розвинених країн, насамперед від США, у темпах створення «економіки знань», уряди цих держав останнім часом стимулюються розвитком комплексів генерації знань та виробництво на їх основі інноваційної продукції з метою підвищення її частки у ВВП.

Наприклад, програмно-цільовий підхід КНР до справи інноваційного розвитку, який передусім передбачає створення умов для розвитку фундаментальної науки і техніки, базується на Державному плані розвитку Китаю, де за пріоритет визначено формування в межах «соціалістичної ринкової економіки» державної системи новаторства відповідно до логіки та закономірностей самостійного

розвитку науки і техніки у цій країні. Про масштабність вирішуваних завдань свідчать намагання в цілому завершити створення такої системи вже до 2020 р., причому за рівнем науково-технічної конкурентоспроможності Китай планує вийти в лідери світового масштабу [1].

Стратегія інноваційного розвитку Індії заснована на програмі «Наукова, технологічна та інноваційна політика», що була прийнята національним урядом у 2010 р. [2]. У цьому документі задекларовано намір перетворити Індію у глобальну інформаційну супердержаву – лідера інформаційної революції в усьому світі. Розвиток міжнародного співробітництва у сфері інновацій декларується як одне з основних завдань зовнішньої політики країни, що має забезпечити стабільний розвиток і безпеку Індії.

Керівництвом КНР та Індійської Республіки не лише поставлена мета, а й визначені чіткі економічні критерії її досягнення. До 2020 року Китай повинен підвищити частку ВВП, що спрямовується в розвиток науки, з поточного показника у 1,5% до 2,5%. Щодо Індії, яка історично витратила менш ніж 1% ВВП на розвиток інновацій, то уряд країни заявив про свої плани збільшити витрати на НДДКР із поточних 0,9% до 1,2% ВВП до 2012 р., позаяк 11-й п'ятирічний план Індії на 2007–2012 рр. передбачає 220%-ве зростання інвестицій у науку та промисловість порівняно із 10-м п'ятирічним планом.

У рамках національних стратегій інноваційного розвитку обидві країни протягом останніх років щорічно збільшують витрати на НДДКР, і ця тенденція зберігалася навіть у період світової економічної кризи 2009–2010 рр. Водночас, витрати КНР на НДДКР перевищують аналогічний показник Індії більш ніж на чверть і становили у 2010 році \$141,435 млрд. та \$33,273 млрд. відповідно (табл. 1). Також варто зазначити, що на Китай припадає 12,2% світових витрат на НДДКР, тоді як на Індію – близько 3% (лідером за цим показником є США – 34,4%) [3].

40% сукупних витрат на НДДКР індійської промисловості. Тому Уряд Індії запровадив ряд пільг для компаній із 100% національним володінням, серед яких: скасування сплати мита на три роки; 10-річні податкові канікули для приватних науково-дослідних установ; 40% норми амортизації на інвестиції в обладнання або будівництво виробничих потужностей на основі технологій, які розвинуто у країні, та ін. [4].

Сьогодні в Китаї власні новітні технології становлять лише близько 20%, а понад 80% – іноземні. Проте варто зазначити, що китайська влада в рамках поставленого XVII з'їздом КПК (2007 р.) завдання досягти до 2020 р. чотирикратного росту ВВП (відлік ведеться від початку нового століття) і створення «економіки знань» мають за мету змінити вказану пропорцію на користь власних технологій.

Механізм сприяння розвитку інновацій у Китаї полягає в державній підтримці підприємств з інноваційними технологіями, цілеспрямованій програмі заохочення технологічних інновацій шляхом пільгового оподаткування підприємств з інноваційними технологіями та надання пільгових кредитів для впровадження цих технологій у виробництво.

Ще одним пріоритетним напрямом плану 12-ї п'ятирічки КНР є розвиток «нових стратегічних галузей», що засновані на інноваціях: енергозбереження, інформаційні технології нового покоління, біотехнології, виробництво високоякісного виробничого обладнання, використання відновлюваних джерел енергії, альтернативних матеріалів, а також автомобілів, що працюють на альтернативних видах пального. Нині на ці сім галузей промисловості припадає 3% ВВП Китаю, за планом – 15% ВВП до 2020 р. [5].

Варто також зазначити, що згідно з планом розвитку науки і технологій КНР до 2020 р. основний акцент в інноваційному розвитку робиться на бізнес, який повинен стати основним замовником нових розробок. Понад те, за офіційною статистикою, більш як 60% НДДКР уже виробляється в комерційному секторі.

При цьому значну роль у розвитку технологічного бізнесу ще від 1980-х рр. відіграють науко-технічні індустриальні парки і бізнес-інкубатори, у яких станом на 2006 р. було зареєстровано понад 70 тис. фірм [6].

Крім того, Китай є одним із світових лідерів у сфері військової промисловості, інформаційних та нанотехнологій тощо (табл. 2).

Подібно до Китаю, інновації в Індії фінансуються здебільшого із державних джерел (75%) і лише 20% – із промислових. Ефективну підтримку з боку уряду одержують такі провідні сектори науки і технологій, як біотехнології, нанотехнології, інформаційні технології та фармацевтика. Урядові асигнування на НДДКР передусім сконцентровані у сфері оборони (25,6%) і космосу (18%). На НДДКР у промисловості спрямовується 6,3%, на транспорті – 1,5% відповідних бюджетних асигнувань [8].

У зазначених сферах створені технопарки з особливими умовами, активно заохочуються передача технологій та наукових знань із розвинутих країн. Така мережа технопарків почала формуватися у країні ще в 1984 році. До сьогодні лише урядове агентство зі створення науково-технологічних парків та підтримки науки і технологій (STEP) створило понад 30 парків.

Технологічна конкурентоспроможність Індії зосереджується в секторі послуг. За даними Центральної органі-

Динаміка витрат на НДДКР у 2008-2010 рр.

Таблиця 1

Країна	Витрати на НДДКР, млрд. дол. США			ВВП, млрд. дол. США			Витрати на НДДКР, % ВВП
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	
США	397,629	389,203	401,919	14260	13875	14083	2,85
Японія	147,800	139,640	142,026	4329	4095	4165	3,41
Китай	102,331	123,709	141,435	7973	8651	9429	1,5
Німеччина	71,861	67,970	68,191	2918	2763	2772	2,46
Південна Корея	41,742	41,379	42,850	1335	1322	1369	3,13
Франція	42,233	41,125	41,501	2077	2128	2096	1,98
Великобританія	38,893	37,240	37,572	2226	2128	2147	1,75
Індія	26,706	28,148	33,273	3475	3475	3697	0,9

Джерело: Складено автором на основі [3]

Світові лідери у сфері технологій (окрім США)

Таблиця 2

Технологічна сфера	Рейтинг (1 – найкращий)				
	1	2	3	4	5
Енергетика та екологія	Німеччина	Китай	Японія	Франція	ВБ
Охорона здоров'я і біотехнології	ВБ	Німеччина	Японія	Китай	Франція
Військова промисловість	Китай	Ізраїль	ВБ	Росія	Німеччина
Інформаційні технології	Японія	Китай	Індія	ВБ	Німеччина
Нанотехнології	Японія	Китай	Німеччина	ВБ	Індія

Джерело: Складено автором на основі [7]

Ще однією спільною рисою для НІС Китаю та Індії є те, що протягом останніх десятиліть основна частка високо-технологічної продукції створювалася ТНК, які розміщували свої виробничі потужності на території цих країн. Саме тому уряди КНР та Індійської Республіки почали проводити політику стимулювання створення інновацій національними підприємствами.

Щорічно майже \$13 млрд. витрачається на НДДКР в Індії зарубіжними компаніями, і це становить приблизно

зації статистики Індії, 60% наукомісткого виробництва припадає саме на цей сектор промисловості [9]. Індія володіє потужною фармацевтичною промисловістю, яка щорічно приносить більш ніж \$20 млрд. доходу, що становить 10% світового ринку фармацевтичної промисловості, займаючи третє місце після США та Японії. Фармацевтична промисловість є однією з найбільш інноваційних галузей в Індії з точки зору витрат на НДДКР і кількості патентів, виданих у країні та за кордоном.

У структурі індійського експорту переважає низькотехнологічна продукція, менше ніж 20% індійського експорту класифікується як хай-тек. Частка Індії на світовому ринку високотехнологічної продукції становить лише 0,3%, і водночас країна залишається найбільшим у світі експортером інформаційних технологій [10]. Китай є світовим лідером за обсягом високотехнологічного експорту – у 2008 р. його частка в загальносвітовому обсязі складала 17,1% (рис. 1).

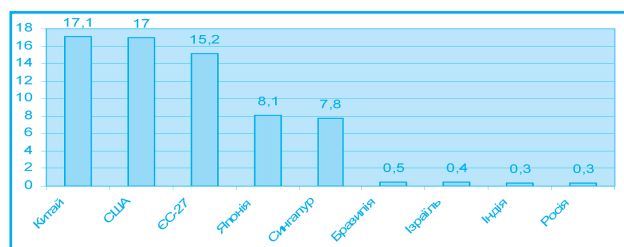

Рис. 1. Частка країн у світовому обсязі високотехнологічного експорту у 2008 р., %

Джерело: Складено автором на основі [10]

Основою розвитку високотехнологічних виробництв у Китаї та Індії є потужна система створення знань, яка містить розгалужену систему навчальних закладів та їх тісну кооперацію з бізнесом.

У 1998 р. в КНР розпочалася реорганізація Китайської академії наук, було введено новий порядок визначення наукових пріоритетів і фінансування. До 2010 р. із 129 академічних інститутів залишилося 30 найсильніших та визаних у світі. На 50 університетів сьогодні припадає 2/3 державних асигнувань, що спрямовуються на інноваційні дослідження й розробки. Університети, як і інститути Академії наук, займаються фундаментальними дослідженнями, при них створюються науково-технічні компанії, технопарки й бізнес-інкубатори. Швидко розвивається кооперація з бізнесом: університети залучають 36% приватних інвестицій у НДДКР [11].

У рамках інноваційного розвитку Індії, починаючи з 2010 р., по всій країні створено 14 університетів, які набули статусу університетів світового рівня як інноваційні осередки. Кожен із цих університетів зосереджуватиме свою діяльність на одному з проблемних питань, вирішення яких має надзвичайно велике значення для Індії, серед них: урбанізація, забруднення навколишнього середовища та здоров'я населення.

Розвинута науково-дослідна інфраструктура є ще одним ключовим фактором, що робить Індію привабливою для провідних світових компаній. Із 3960 науково-дослідних інституцій, розташованих у країні, 51% належать приватним компаніям, 21% – урядам штатів, 18% – центральному Уряду Індії, 7% – освітнім закладам, 3% – громадським організаціям [12].

Уряди Китаю та Індії спрямовують значні зусилля на розвиток людського капіталу. У 2006 р. до китайських вузів вступило 5,5 млн. студентів, що у 5 разів більше, ніж у 1998 р. Кількість китайців, що здобувають вищу освіту, продовжує зростати, адже вища освіта стала більш доступною для більшості населення. Щороку в Індії закінчують університети вдвічі більше випускників, ніж у Китаї. Проте рівень освіченості населення Індії становить лише 61% проти 97% у Китаї (у США – 99%). Крім того, лише близько 25% інженерів, що закінчили ВНЗ Індії, володіють знанням мов та культурних традицій, практичними

вміннями, які необхідні для працевлаштування в транснаціональних компаніях [13]. Тому і для Китаю, і для Індії західні країни, і перш за все США, є «кузницею кадрів» – індійські та китайські студенти навчаються у кращих західних університетах.

Сьогодні на Китай припадає 14,7% наукових співробітників світу, США – 22,8%, Японію – 11,7%. При цьому кількість дипломованих фахівців у сфері інформаційних технологій щорічно збільшується. Кожного року на ринок праці Індії приходять 50 тис. фахівців у галузі комп'ютерного забезпечення та 360 тис. інженерів. Водночас, рівень їх заробітної плати є значно меншим за рівень заробітної плати вчених у провідних країнах світу (для порівняння: в абсолютному вимірі середня річна заробітна плата індійського вченого становить \$11526, що відповідно у 6,5 і 7,5 разів менша за аналогічний показник у США та Японії) [14]. Усе це створює проблеми з міграцією наукових кадрів за кордон і поверненням студентів, які навчаються в інших країнах, на батьківщину.

Варто зазначити, що Китай та Індія, хоч і оголосили намір створення економіки знань та перетворення на світових технологічних лідерів, проте поки що за рівнем технологічної конкурентоспроможності відстають від розвинених країн світу. Згідно зі звітом Світового економічного форуму «Глобальна конкурентоспроможність 2010–2011» (серед 139 країн), Індія і Китай не входять у першу 20-ку країн у рейтингу інноваційних факторів, посідаючи 26 та 39 місця відповідно. Для покращення позиції в цьому рейтингу урядам обох країн необхідно більше приділяти уваги державній підтримці новітніх технологій і збільшенню кількості патентів, що припадають на 1 особу. До того ж на шляху підвищення інноваційності економіки в КНР та Індії залишаються проблеми розвитку інститутів у сфері прав інтелектуальної власності, корпоративного управління, їм притаманні високий рівень бюрократії, складна система оподаткування та непрозорість економіки у цілому, що гальмує впровадження інновацій саме корпоративним сектором, який у розвинутих країнах світу відіграє у цій сфері провідну роль (табл. 3).

Таблиця 3 Рейтинг інноваційних факторів, 2010-2011 рр.			
Загальний рейтинг інноваційних факторів	Індія	Китай	Лідер
Можливості втілення інновацій	39	26	США
Якість науково-дослідних інституцій	33	21	Німеччина
Витрати корпорацій на науково-дослідні роботи	30	39	Ізраїль
Співробітництво університетів із промисловістю	37	22	Швеція
Урядова підтримка новітніх технологій	58	25	США
Наявність науковців та інженерів	76	12	Катар
Патенти	15	35	Фінляндія
	59	51	Тайвань

Джерело: Складено автором на основі [15]

Висновки. Новітні технології і глобалізація змінили характер сучасної економічної конкуренції. В основному ці зміни стосуються шляхів генерування, передачі та адаптації знань. Адаптує сучасні конкурентні переваги країн у світогосподарському просторі практично повністю забезпечуються завдяки новітнім технологіям у виробництві та інноваційному потенціалу економіки.

Китай та Індія знаходяться на етапі впровадження економічних реформ, спрямованих на подолання розриву в рівнях інноваційного розвитку з розвинутими країнами світу і досягнення мети, яка була задекларована урядами цих країн – переходу до «економіки знань» та досягнення світового технологічного лідерства. Обидві країни спрямовують значні зусилля на впровадження державних програм підтримки інновацій, розвиток високотехнологічних секторів економіки, підвищення взаємозв'язків між процесами генерування і комерціалізації інновацій, а також збільшення частки інноваційної продукції у ВВП.

Література

- Casey J. Backgrounder: China's 12th Five-Year Plan, U.S.-China Economic & Security Review Commission, June 2011 [Electronic resource]. – Access mode : http://www.uscc.gov/researchpapers/2011/12th-iveYearPlan_062811.pdf
- National Science, Technology and Innovation Policy, Ministry of Environment, Science And Technology of India [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.ghana.gov.gh/documents/stipolicy.pdf>
- The Global R&D Funding Forecast 2011, Battelle [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.battelle.org/aboutus/rd/2011.pdf>
- Інноваційна політика зарубіжних країн: концепції, стратегії, пріоритети : інформаційно-аналітичні матеріали, підготовлені Комітетом Верховної Ради України з питань науки і освіти та Міністерством закордонних справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kno.rada.gov.ua/komosviti/doccatolog/document?id=48725>
- Xielin L., Hongyi D. China's Innovation System in Transition – BRICS National Innovation Systems [Electronic resource]. – Access mode : http://www.redesist.ie.ufrj.br/nt_count.php?projeto=br_nsi&cod=4
- National Bureau of Statistic of China [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.stats.gov.cn/english/statisticaldata/yearlydata/>
- Winters L. A Dancing with Giants: China, India, and the Global Economy / L. A. Winters, Sh. Yusuf. – Washington : IBRD and the World Bank, 2007. – 272 p.
- Joseph K. J. National System of Innovation: India. RedeSist – Economics Institute, Federal University of Rio de Janeiro, Brazil Battelle [Electronic resource]. – Access mode : http://www.redesist.ie.ufrj.br/nt_count.php?projeto=br_nsi&cod=3
- Ministry of Statistics and Programme Implementation [Electronic resource]. – Access mode : http://mospi.nic.in/Mospi_New/site/home.aspx
- Meri T. China passes the EU in High-tech exports // Eurostat Statistic in focus. – 2009. – № 25. – P. 1–7.
- Васильєва Н. В. Китай: формування інноваційної системи розвитку держави [Електронний ресурс] / Н. В. Васильєва. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvamu_upravl/2011_2/10.pdf
- Трофимова В. В. Міжнародні конкурентні переваги національної економічної моделі Індії [Електронний ресурс] / В. В. Трофимова. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Tiru/2009_27/18.pdf
- The Global R&D Funding Forecast 2011, Battelle [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.battelle.org/aboutus/rd/2011.pdf>
- Там само.
- The Global Competitiveness Report 2010–2011, World Economic Forum [Electronic resource]. – Access mode : http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2010-11.pdf

Стаття надійшла до редакції 20 грудня 2011 року

УДК 339.9

О. А. Подвальникова,

здобувач кафедри світового господарства
і міжнародних економічних відносин

Інституту міжнародних відносин

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

БЮДЖЕТНА НЕЗБАЛАНСОВАНІСТЬ ЯК ФАКТОР ФІНАНСОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ ЄС

У статті аналізуються особливості бюджетної системи Європейського Союзу, а також специфіка формування національних бюджетів держав – членів ЄС. Незбалансованість бюджету розглядається як причина фінансової нестабільності регіону.

Ключові слова: бюджет, незбалансованість, фінансова нестабільність, бюджетна політика.

О. А. Подвальникова

**БЮДЖЕТНАЯ НЕСБАЛАНСИРОВАННОСТЬ
КАК ФАКТОР ФИНАНСОВОЙ
НЕСТАБИЛЬНОСТИ ЕС**

В статье анализируются особенности бюджетной системы Европейского Союза, а также специфика формирования национальных бюджетов государств – членов ЕС. Несбалансированность бюджета рассматривается как причина финансовой нестабильности региона.

Ключевые слова: бюджет, несбалансированность, финансовая нестабильность, бюджетная политика.

O. A. Podvalnykova

**BUDGETARY IMBALANCE
AS A FACTOR FOR FINANCIAL
INSTABILITY OF THE EU**

This paper analyses the budgetary system of the European Union, its characteristics and peculiarities of the national budgets of EU member states. Budget imbalance as a cause of financial instability in the region.

Key words: budget, imbalance, financial instability, budgetary policy.

Постановка проблеми. Бюджетний дефіцит характеризується перевищенням видатків державного бюджету над його доходами. Сьогодні більшість розвинутих країн не може збалансувати бюджети за доходами і видатками, а тому зводять його з дефіцитом. Зазначений факт зумовлює актуальність дослідження цих процесів в економіці.

Мета статті: дослідити бюджетно-фінансову політику Європейського Союзу в умовах глибокої фінансової кризи.

Основні результати дослідження. Бюджет ЄС – це важливий фінансовий інструмент, який був сформований у 1967 році шляхом об'єднання трьох Європейських співтовариств – Європейського об'єднання вугілля і сталі, Євратому, ЄЕС. У 1970 році бюджет ЄС становив 3,6 млрд. ЕКЮ, а у 2012 рік він сягатиме 129 млрд. євро [1].

Загальний бюджет ЄС є інструментом, який встановлює та затверджує загальний обсяг доходів і витрат для всіх країн – членів Євросоюзу. Бюджет укладається та здійснюється відповідно до принципів єдності, бюджетної точності, рівноваги, універсальності, ефективного фінансового управління і прозорості. Нині не всі перелічені принципи виконуються, тому існує бюджетна незбалансованість як окремих країн, які входять до ЄС, так і Європейського Союзу в цілому.

Найбільшою доходною статтею бюджету ЄС є відрядження від ВВП країн-членів. Це дозволяє здійснити розподіл фінансового навантаження на країни-члени більш рівномірно, забезпечує «справедливість» перерахування коштів в єдиний бюджет ЄС і зменшення бюджетних дис-